

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

STAGES OF FORMING INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF FUTURE ENGLISH CLUB LEADERS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

У статті розглядаються деякі аспекти формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти. Обґрунтовано необхідність вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти з огляду на вимоги міністерства освіти і науки України. Наголошено на важливості формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, враховуючі особливості сучасного покоління Альфа. Зроблено висновок про необхідність формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти. Проаналізовано сутність поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність керівника гуртка англійської мови у закладі дошкільної освіти». Описано структуру інформаційно-комунікаційної компетентності керівника гуртка англійської мови у закладах дошкільної освіти, яка містить ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний компоненти. Визначено етапи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти в процесі професійної підготовки: мотиваційно-ознайомлюваний етап (бакалаврська підготовка, 1-2 курси), операційно-діяльнісний етап (бакалаврська підготовка, 3-4 курси) та творчо-рефлексивний етап (магістерська підготовка, 1-2 курси). Названо освітні компоненти та педагогічні практики, в рамках яких доцільно формувати інформаційно-комунікаційну компетентність майбутніх керівників гуртків англійської мови. Наведено приклади цифрових інструментів, які використовуються у процесі професійної підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» Житомирського державного університету ім. Івана Франка з метою формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності в рамках вищезазначених етапів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційна компетентність, діти дошкільного віку, поко-

ління Альфа, вихователь закладу дошкільної освіти, керівник гуртка англійської мови.

The article deals with certain aspects of the formation of information and communication competence of future English club leaders in preschool educational institutions. The necessity of improving the system of professional training of future English club leaders in preschool educational institutions is substantiated in accordance with the requirements of the Ministry of Education and Science of Ukraine. The importance of forming information and communication competence in future preschool educators is emphasized, taking into account the peculiarities of the modern Alpha generation. The conclusion is made about the need to form information and communication competence of future English club leaders in preschool educational institutions. The essence of the concept "information and communication competence of a future English club leader in a preschool educational institution" is analyzed. The structure of the information and communication competence of future English club leaders in preschool educational institutions is described, including value-motivational, cognitive, operational-activity and reflective components. The stages of forming information and communication competence of future English club leaders in preschool educational institutions in the process of their professional training are determined: the motivational-introductory stage (Bachelor's level, 1st-2nd years), the operational-activity stage (Bachelor's level, 3rd-4th years) and creative-reflective stage (Master's level, 1st-2nd years). Academic disciplines and pedagogical practices within which it is advisable to form information and communication competence of future English club leaders are specified. Examples of digital tools used in the professional training of students majoring in Specialty 012 "Preschool Education" at Zhytomyr Ivan Franko State University are provided, aimed at forming their information and communication competence within the above-mentioned stages.

Key words: Information and Communication technologies, Information and Communication competence, preschool children, generation Alpha, preschool teacher, English club leader.

УДК 378:004+811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/93.2.50>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Зимовець О.А.,

orcid.org/0000-0002-0856-9651

ст. викладач кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Постановка проблеми. Володіння іноземними мовами є однією з ключових вмінь людини у сучасному мультикультурному світі. Саме тому вивчення іноземних мов має починатись ще з дошкільного навчального закладу. Наразі згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти напрям «Мовлення дитини. Іноземна мова» відноситься до варіативного складника стандарту дошкільної освіти [1, с. 1], але

відповідно до Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» та Закону України «Про дошкільну освіту» вже з 1 вересня 2026 р. вивчення англійської мови стає обов'язковим для дітей старшого дошкільного віку [2]. Отже, цей освітній напрям стане інваріантним складником стандарту дошкільної освіти, що передбачає обов'язкове функціонування гуртків англійської мови в дошкільних навчальних закладах

України. Водночас при виборі методів і засобів навчання ми маємо враховувати, що сучасні діти дошкільного віку відносяться до так званого «покоління Альфа», які з народження живуть у світі інформаційно-комунікаційних технологій, звикли до цифрового контенту та мають кліпове мислення [3]. Саме тому у вихователів дошкільних навчальних закладів має бути сформована інформаційно-комунікаційна компетентність, яка дозволить зацікавити сучасних дітей, задовольнити їх потреби у пошуку інформації, виконанні електронних завдань, створенні цифрового контенту, що підвищить ефективність навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Система професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО розглянута у дослідженнях А. Беленької, А. Богуш, Т. Поніманської, Л. Артемової, С. Дяченко, Г. Кіт, Л. Зайцевої та інших. Шляхи формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів описували О. Спінрін, Н. Морзе, М. Жалдак, В. Биков, В. Котенко, Р. Горохова, І. Тимофєєва, Л. Базиль, Я. Веб, Т. Паніна тощо. Методичні аспекти навчання іноземних мов дітей дошкільного віку висвітлені у працях Т. Шкваріної, І. Кулікової, К. Віттенберг, І. Білоуценко, С. Гунько, Н. Барбелко, О. Казачінер, Т. Стародуб, О. Гуманкової на інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на достатню кількість праць у галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та навчанні іноземних мов, залишається відкритою проблема професійної підготовки майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти з урахуванням вимог сьогодення, а саме підвищення статусу англійської мови в Україні та необхідності пошуку нових сучасних засобів з метою ефективного навчання дітей покоління Альфа. Тому питання формування інформаційно-комунікаційної компетентності керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти є актуальним і потребує подальшого дослідження.

Мета та завдання статті: 1) уточнити сутність поняття «інформаційно-комунікаційна компетентність керівника гуртка англійської мови у закладі дошкільної освіти»; 2) описати структуру інформаційно-комунікаційної компетентності керівника гуртка англійської мови у ЗДО; 3) визначити етапи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у ЗДО в процесі професійної підготовки; 4) навести приклади цифрових інструментів, які доцільно використовувати у процесі професійної підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» з метою формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Тимофєєва І. Б. визначає інформаційно-комунікаційну компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти як інтегративну, динамічну здатність майбутніх фахівців дошкільної галузі, яка презентує їх вмотивованість та здатність орієнтуватися в інформаційному просторі дошкільної освіти, а також отримувати й систематизувати інформацію щодо науково-методичного супроводу освітнього процесу ЗДО та оперувати нею у роботі з дітьми дошкільного віку [4, с. 36-37]. Гуманкова О. С. та Михайлова О. С. уточнюють зміст інформаційно-комунікаційної компетентності вихователя, враховуючи специфіку навчання англійської мови дітей дошкільного віку, та визначають *інформаційно-цифрову компетентність майбутніх керівників гуртків англійської мови в ЗДО* як здатність свідомо, критично та творчо використовувати інформаційно-комунікаційні технології для досягнення професійно-педагогічних цілей, пов'язаних з організацією іншомовного навчання дошкільників, а також для професійного розвитку у зазначеній сфері діяльності [5, с. 24].

У структури інформаційно-комунікаційної компетентності (далі – ІКК) майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти Тимофєєва І. Б. виділяє когнітивний, мотиваційний та операційний компоненти. Також дослідники пропонують такі компоненти ІКК як ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний (Молодоженя І.), мотиваційно-ціннісний, організаційно-змістовний, когнітивно-операційний, особистісно-рефлексивний (Кривонос О.) та інші [4, с. 48-51].

Отже, спираючись на структуру ІКК майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та враховуючі специфіку професійної діяльності вчителя англійської мови у ЗДО, виділимо такі *компоненти інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього керівника гуртка англійської мови в закладах дошкільної освіти*:

1) ціннісно-мотиваційний (включає в себе мету, мотиви, потреби використовувати інформаційно-комунікаційні технології у роботі з дітьми дошкільного віку при навчанні англійської мови; прагнення до професійного самовдосконалення як-от бажання проходити онлайн-курси, брати участь у наукових конференціях, пов'язаних з цифровими ресурсами у вивченні іноземних мов дошкільниками; потреба пошуку цікавих електронних освітніх ресурсів для навчання англійської мови, створення власних навчально-методичних матеріалів для навчання англійської мови дітей дошкільного віку за допомогою цифрових інструментів тощо);

2) когнітивний (містить в собі оволодіння майбутнім керівником гуртка англійської мови навичками пошуку, оцінювання та опрацювання інформації, пов'язаної з навчанням англійської мови дітей дошкільного віку);

3) операційно-діяльнісний (передбачає володіння вміннями використовувати ІКТ під час підготовки та проведення занять гуртка англійської мови у ЗДО, як-от створення і демонстрація мультимедійних презентацій, застосування онлайн-ігор, тренажерів, аудіо, відео, робота з інтерактивною дошкою тощо);

4) рефлексивний (включає здатність майбутнього керівника гуртка англійської мови до самоконтролю, аналізу власної професійної діяльності, яка здійснюється з використанням ІКТ, самокорекції, самовдосконалення).

Таким чином, інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього керівника гуртка англійської мови в закладах дошкільної освіти включає в себе сукупність мотивів, знань, вмінь і навичок, пов'язаних з використанням ІКТ при навчанні англійської мови дітей дошкільного віку, а також здатність до рефлексії і вдосконалення навчального процесу у закладі дошкільної освіти під час занять з англійської мови.

Опираючись на зміст освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта та англійська мова» другого (магістерського) рівня вищої освіти Житомирського державного університету ім. Івана Франка, а також враховуючи наші попередні дослідження щодо етапів формування цифрової компетентності вчителя іноземних мов у початковій школі [6, с. 35], виділимо наступні *етапи формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у закладах дошкільної освіти*: 1) мотиваційно-ознайомлюваний; 2) операційно-діяльнісний; 3) творчо-рефлексивний.

Мотиваційно-ознайомлювальний етап формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у ЗДО охоплює I та II курс бакалаврської підготовки та реалізується в рамках вивчення таких освітніх компонент як «Інформаційно-комунікаційні технології», «Педагогіка», «Дошкільна педагогіка» «Психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Педагогічна майстерність», «Дошкільна лінгводидактика», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», а також проходження психолого-педагогічної та пропедевтичної практик у закладах дошкільної освіти. Перший етап в основному спрямований на формування ціннісно-мотиваційного та когнітивного компоненту інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів. Студенти ознайомлюються з можливостями електронних освітніх ресурсів, фрагментарно використовують їх в контексті вивчення навчальних дисциплін та спостерігають за їх використанням під час навчальних практик у ЗДО. На цьому етапі використовуються такі цифрові інструменти як MS

Word, MS Power Point, MS Excel, YouTube, Canva, аудіо- та відео-редактори, застосунки Google, онлайн-ресурси, програми ШІ (ChatGPT, Gemini) тощо.

Операційно-діяльнісний етап формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у ЗДО охоплює III та IV курс бакалаврської підготовки та реалізується під час вивчення таких дисциплін як «Формування цифрової компетентності у дітей дошкільного віку», «Організація та ресурсне забезпечення ігрової діяльності у дошкільному віці», «Методика навчання англійської мови», «Формування ігрової компетентності у дошкільному дитинстві», «Практика англійської комунікації», «Інноваційні технології в дошкільній освіті», «Інноваційні технології навчання англійської мови», а також в процесі проходження виробничої практики у старших групах закладів дошкільної освіти. На другому етапі продовжується формування ціннісно-мотиваційного та когнітивного компонентів ІКК, але ключовий компонент, який формується на цьому етапі – це операційно-діяльнісний. Студенти активно використовують цифрові ресурси під час вивчення вищезазначених дисциплін та мають змогу фрагментарно застосувати набути знання, вміння і навички під час педагогічної практики. Окрім програмного забезпечення першого етапу, студенти більш активно використовують онлайн-ресурси для створення власних електронних дидактичних матеріалів для навчання англійської мови дітей дошкільного віку як-от Kahoot!, Voki, Tools for Educators, LearningApps, Wordwall, Wizer.me, Quizlet, EasyTestMaker тощо.

Творчо-рефлексивний етап формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови у ЗДО охоплює I та II курс магістерської підготовки та здійснюється в процесі вивчення освітніх компонент «Основи професійної комунікації іноземною мовою», «Практика англійської мови», «Інноваційна діяльність в системі дошкільної освіти», «Методика формування іншомовної компетентності в дітей дошкільного віку», «Теорія і практика навчання англійської мови з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» та виробничої практики (методичної та з проведення занять гуртка з англійської мови в закладах дошкільної освіти). На цьому етапі вдосконалюються вміння і навички, що входять до складу ціннісно-мотиваційного, когнітивного й операційно-діяльнісного компонентів інформаційно-комунікаційної компетентності та активно формується рефлексивний компонент ІКК. Під час практичних занять студенти не тільки використовують готові електронні освітні ресурси, але й створюють власні дидактичні матеріали для

дітей дошкільного віку та розробляють фрагменти занять для навчання іноземних мов з використанням ІКТ. Зокрема, під час вивчення освітньої компоненти «Теорія і практика навчання англійської мови з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» студенти формують електронні портфоліо, які містять електронні завдання, самостійно розроблені у програмах Power Point, Word, Excel, Hot Potatoes, Kahoot!, LearningApps, Wordwall, Quizlet, Wizer.me, Google Forms, Google Sites, відео-редакторів (Movie Maker, InShot). Матеріали портфоліо апробуються під час педагогічної практики в якості керівника гуртка англійської мови у ДЗО. Студенти здійснюють аналіз своєї професійної діяльності та окреслюють шляхи підвищення ефективності навчального процесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, поетапне формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх керівників гуртків англійської мови в процесі професійної підготовки сприятиме підвищенню якості викладання англійської мови в закладах дошкільної освіти, формуванню цифрової компетентності дітей дошкільного віку, підвищенню їх мотивації до вивчення іноземних мов і культур, розвитку їх аналітичних та творчих здібностей. Серед перспектив подальших досліджень ми вбачаємо створення системи вправ, спрямованих на формування ІКК майбутніх керівників гуртків англійської мови в рамках кожного етапу, а також впровадження цієї системи у вивчення окремих освітніх компонент.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 р.

№ 33. URL: <https://inlnk.ru/oelE5Y> (дата звернення: 27.03.2026).

2. Про застосування англійської мови в закладах дошкільної освіти (Лист МОН № 1/3833-26 від 26.02.26 року). URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/96499/> (дата звернення: 27.03.2026).

3. Біла Я. Покоління Альфа: як ефективно навчати дітей, що ростуть у світі технологій і швидких змін. URL: <https://osvitoria.media/experience/pokolinnya-alfa-yak-efektyvno-navchaty-ditej-shhoro-stut-u-sviti-tehnologij-i-shvydkyh-zmin/> (дата звернення: 28.03.2026).

4. Тимофєєва І. Б. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2017. 255 с.

5. Гуманкова О. С., Михайлова О. С. Формування інформаційно-цифрової компетентності керівників гуртків англійської мови в закладах дошкільної освіти як складова їх професійно-методичної підготовки. *Особливості формування і напрями розвитку бренду закладу вищої освіти у цифровому середовищі: 2024 рік* : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 4 листопада – 15 грудня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 23–25. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/42495/> (дата звернення: 25.03.2026).

6. Зимовець О. Формування цифрової компетентності вчителя іноземної мови в початкових класах у процесі професійної підготовки. *Збірник тез доповідей наукової конференції викладачів та молодих науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка з нагоди Днів науки : 2023 рік* : зб. тез доп. (електронне видання), 19–20 трав. 2023 р. Житомир : Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, 2023. С. 32–41. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/37577/1/1.pdf> (дата звернення: 26.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 30.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 08.05.2026